

МІСТИЧНИЙ СВИТОГЛЯД Г.С.СКОВОРОДИ

Хамінова О. О.

Науковий керівник – канд. іст. наук, доц. Бадєєва Л. І.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Розглянута тема життєвих поглядів Григорія Сковороди на щастя, працю та життя.

Ключові слова: Григорій Сковорода, філософія, патріотизм, теза про щастя, праця.

Незважаючи на багаторічну сковородіану, Г. Сковорода продовжує цікавити дослідників. Щороку виходить безліч нових досліджень – від невеликих наукових статей, до дисертацій та монографій, де кожен дослідник намагається переконати, що йому вдалося відкрити непрочитану сторінку спадщини мислителя. Але, як би це дивно не звучало, та кожне нове дослідження не остаточне у вивченні проблеми, а лише проміжне. Це лише чергова сторінка багатотомника, яка неодноразово буде переписуватися і редагуватися, як автором якоїсь статті, так і наступними дослідниками

Нині в суспільстві, що розвивається надшвидкими темпами, важливо зберегти цінності, які передаються з покоління в покоління, вироблені протягом багатьох століть існування людства та які дають змогу залишатися людьми. Однією з таких цінностей була і залишається сім'я. Сімейне виховання покликане формувати в людині Людину, наповнювати світ дитини по-чуттями любові, поваги,

Григорій Сковорода дуже любив спів і музику, його знали як виконавця пісень, автора цих мелодій та текстів. Він грав на багатьох музичних інструментах. Ще в дитинстві Сковорода зрозумів, що має великий потяг до

природи, до життя народу, до багатих поетичних скарбів. Місце, де він проживав, здавна славилася кобзарями, думами, піснями, і це зробило важливий внесок у формування особистості Сковороди, його музичного хисту. Народна творчість була першим джерелом, з якого Сковорода черпав все життя.

Як філософ Григорій Сковорода відомий насамперед своїми просвітницькими етичними ідеями, заснованими на критиці соціальної нерівності, паразитизму експлуаторських класів, на моральному звеличенні трудового народу. В центрі уваги Григорія Сковороди, як і всіх просвітителів XVIII століття, була проблема людського щастя. Сенс життя людини він вбачав у самопізнанні, а щастя – у праці, яка відповідає її природним нахилам

Тому для Сковороди людина – це не просто тілесний індивід, це окремий світ, «мікрокосмос». Пізнання людини означає, за Сковородою, не просто знання її тілесної організації (плоті), а осягнення її внутрішньої, духовної природи. Науку про людину та її щастя Сковорода вважав найважливішою і найвищою з усіх наук. Мислитель не за-перечує ролі й значення наукових і технічних досягнень, але наголошує на недостатності прогресу самого по собі для людського щастя. Він чи не першим із філософів нового часу висунув ідею перетворення праці із засобу до життя в найпершу життєву потребу і найвищу насолоду.

Сковороду прагнув знайти відповіді на всі філософські питання, які зустрічалися йому на життєвому шляху, тому завжди був у творчих пошуках. Він вважав, що філософія повинна бути тісно пов'язана з життям і розв'язанням суспільно-практичних завдань.

Ще з раннього періоду своєї мистецької діяльності, Сковорода створював свою філософію, яка, як він думав, мала бути основою для вирішення проблеми щастя. У своїй філософії, він використав ідейну спадщину минулого.

У релігійно-філософському вченні Григорія Сковороди не тільки найцікавішим і яскравим, але і найважливішим для сучасності є теза про людину і людство в цілому. Сковорода вважає, що щастя людини не пов'язане із задоволенням його все зростаючих потреб, а має глибші корені.

Суть щастя український філософ пов'язує зі способом життя самої людини. Найбільше повно ця суть розкривається через вираз Сократа: «Інший живе щоб їсти, а я їм для того, щоб жити», яким Сковорода відкриває свій трактат за назвою «Ікона Лаківіадська».

Своїм розумінням щастя Сковорода мовби захищає людську «природу» від примітивного її зведення до споживання і своєкорисливості.

Також, митець приділяв дуже багато уваги проблемі самопізнання, яке вважав шляхом до щастя людини. Великого значення він надавав інтелекту. Розум для людини – це головне, без нього вона сліпа. Освіта та наука є джерелом розвитку людини, але філософ вважав, що знання це ще далеко не все. Окрім цього, важливо ще бути доброю, порядною і вихованою людиною. Сковорода всіх закликав до пізнання себе, своїх природних поштовхів та сенсу свого життя

Сам Сковорода дотримувався такого правила: «не жити краще», а «бути краще». Хотіти «бути краще» він асоціював з поняттям «чистої совісті»:

«Краще годину чесно жити, ніж кепсько цілий день». Більш зрозумілою теза про щастя стає, коли Сковорода розкриває суть «чесного життя» і «чистої совісті». Виявляється, що суть ця розкривається через трудову діяльність людини. Він вважав, що не всяка праця веде до чесного життя і чистої совісті.

Багато філософів і до цього казали, що пряця зробила з мавпи людину. Але от визначення праці чи з позицій джерела води і щастя, чи джерела страждання і нещастя людей зустрічається досить не часто. У Сковороди вперше ця тема визначилася як головна й у літературних творах, і в релігійно-філософських трактатах.

Уся творчість Сковороди націлена на те, що тільки спільна праця та спільний розум можуть об'єднати людство у корисних цілях і зроблять кожного щасливим. Для нього праця – це не обов'язок, не борг, не примус, а, навпаки, вільний потяг людини, і так насправді повинно бути, але на жаль більшість цього не розуміє. Учення Сковороди про працю і виховання любові до неї – цінний внесок до скарбниці філософської, етичної, педагогічної світової думки.

Також, Сковорода вимагав виховання в народі патріотичних почуттів, любові та дружби між людьми.

Його ідеї патріотизму, гуманного ставлення до особистості, глибока віра в силу розуму, нетерпиме ставлення до знущання з людини, до брехливості, жадібності, плазування мали прогресивне значення. Визначне місце в теорії морального становлення належить його поглядам на працю та трудове виховання.

Навіть близькі до Сковороди люди не завжди знали якими шляхами він ходить. Сковороду всюди радо зустрічали прості люди, для яких він був своєю людиною, щирим порадником і другом. Він любив зупинятися там, де знаходив людей з «розумом і серцем».

Сковорода – мандрівний філософ, народний учитель-просвітитель. У сірій селянській свитині, з торбиною за плечима, з палицею і книгою в руці він пішки ходив від села до села. І так впродовж двадцяти п'яти років провів у мандрах, поширюючи своє філософське вчення серед народу.

На ту роль, яку Григорій Сковорода відіграв в історії нашої духовності, вказує його внесок у розвиток філософської думки та красного письменства в Україні. За словами деяких науковців, Сковорода збагатив українську літературу новими образами, темами, жанровими формами тощо.

Григорій Сковорода мав дуже містичні світогляди, він прагнув навчити людей хорошему та змінити світ у кращий бік. Його філософія зробила невід'ємний внесок в історію. В нього є чому повчитись сучасним людям.

Література

1. Митці України: Енциклопедичне видання / Упорядник Г. Лабінський, С. Музда. За ред. В. Кудрицького. – К.: Українська Енциклопедія, 1992.
2. Чернега Т. М. Рациональное та містичне у філософії Григорія Сковороди. – О.: Астропринт, 2007. – 400 с.